

Haydena Whita – živé písanie o dejinách

JURAJ ŠUCH*

Hayden White – Living Writing on History

Abstract: The author of the article points out the main shifts in Hayden White's reflection on narrative history writing. These shifts are related to his emphasis on the role of tropes and figures in dealing with the problem of narrative representation in the past. In the author's view, White's works challenge a traditional understanding of history, while stressing terminal validity and plurality in narrative representations of historical reality. He also points out that Czech and Slovak scholars used some aspects of Hayden White's understanding of history for explaining different representations of history.

Keywords: Hayden White; history; historical narrative; figuration; practical past

DOI: 10.14712/23363525.2019.9

V minulom roku uplynulo 90 rokov od narodenia Haydena Whita, amerického bádateľa, ktorého práce púťali pozornosť vo viacerých humanitných disciplínach predovšetkým od druhej polovice 80. rokov minulého storočia. S jeho menom sa spája okrem iného vydanie knihy *Metahistória* [1973] a súbory statí v publikáciách *Trópy diskurzu* [1978], *Obsah formy* [1987], *Figurálny realizmus* [1999], *Praktická minulosť* [2014]. Tieto publikácie sa stali predmetom diskusií nielen medzi historikmi, ale aj literárnymi teoretikmi a filozofmi.

Životná dráha Whita bola poznačená skúsenosťou zo života v robotníckej rodine v Detroite, ako aj službou vo vojenskom námorníctve, ktoré mu umožnilo štúdium histórie na Wayne State University. Na univerzite sa zúčastňoval charizmatických prednášok Williama J. Bossenbrooka, ktoré poukazovali na dejinotvornú úlohu historikov. Whitova pozitívna skúsenosť s akademickým prostredím a najmä vplyv Bossenbrookových prednášok zo stredovekých dejín ho viedli k doktorandskému štúdiu venovanému problematike dejín katolíckej cirkvi a pápežskej schizmy v roku 1130 na Univerzite v Michigane. Počas tohto štúdia White využil dvojročný pobyt v Ríme nielen na prácu v archívoch, ale zároveň sa detailnejšie zoznámil s talianskymi prácami reflektujúcimi problematiku histórie v rokoch 1954–1955.¹ Od polovice 50. rokov White pôsobil dva roky na Katedre histórie v Detroite a nasledujúcich desať rokov (do roku 1968) bol asistentom na Univerzite v Rochesteri.

Na jednej strane Whitove historické práce zo stredovekých dejín dokumentovali použitie teórie Maxa Webera pri skúmaní problematiky vývoja v cirkvi. Na druhej strane texty o histórii zdôrazňovali potrebu zaujať určitý hodnotový postoj pri spracovávaní historických poznatkov. Whitov postupne silnejúci záujem o problematiku charakteru histórie

* Doc. PhDr. Juraj Šuch, Ph.D., Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Béla, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica. E-mail: Juraj.Such@umb.sk.

¹ White prekladá do anglického jazyka knihu Carla Antoniho *Od histórie k sociológii* (1959), v ktorej predhovor napísal Benedetto Croce. White v úvode tejto publikácie ocenil podnetnosť Croceho humanistického historizmu, pričom sa bližšie jeho názorom venoval v spomienkovej stati *Pretrvávajúca dôležitosť Croceho idey histórie* [1963].

sa spájal s presvedčením, že historik nie je pasívny sprostredkovateľ poznatkov z výskumu, ale intelektuálny dejinný činiteľ, ktorý svojou predstavou minulosti participuje na formovaní budúcnosti. Zároveň so zdôrazňovaním možnosti historika vplývať na podobu minulosti a tým ovplyvňovať budúcnosť, White pripomínal historikovu intelektuálnu slobodu a zodpovednosť. Preto nie je prekvapujúce, že ho oslovili práce Benedetta Croceho a existencionalistov.² Dokladom Whitovho presvedčenia o úzkej súvislosti medzi vývojom vo vede a slobodou bola jeho spolupráca s Willsonom Coatsom na dvojzväzkových dejinách o intelektuálnej histórii *Objav liberálneho humanizmu* [1966] a *Skúška liberálneho humanizmu* [1970]. V nich sa uvedená predstava liberálneho humanizmu viazala na proces neustále sa meniacich životných podmienok ľudí. Na základe tohto chápania situácie človeka predstavoval ľudský život „neustále preskúmavanie a prehodnocovanie, v každom akte bola pokusom poznať seba samého v danom momente histórie, pričom človek odhaľuje nový aspekt svojej esenciálnej kreativity“ [Coates – White – Schapiro 1966: 5]. Samotný liberálny humanizmus, autori chápali skôr ako kritickú tradíciu alebo dispozíciu, ktorú ilustrovala postava rebela. Pôsobenie rebela malo byť „zasvätené zmenšovaniu násilia vo svete a zvyšovaniu pragmatickej slobody aj na úkor dokonalej spravodlivosti“ [Coates – White 1970: 466].

Whitovo „existenciálne“ ladené kladenie otázok o úlohe histórie a jej zmysle pre spoločnosť sa objavuje v jeho známej stati *Bremeno histórie* [1966]. Samotnú krízu vo vnímaní histórie pripisoval metodologickému naivizmu, podľa ktorého bola história „kombináci spoločenských vied ze sklonku 19. století a umění z poloviny 19. století“ [White 2010: 58]. Východisko z krízy histórie videl White v hlbšom uvedomovaní si konštrukčného charakteru vedy a umenia, ktoré malo viesť cez používanie rôznych metafor k tvorbe impresionistickej, expresionistickej alebo existenciálnej historiografie. Ohlasy na túto prácu podnikli Whita k práci na jeho najznámejšej knihe *Metahistória*, ktorou sa podľa Ewy Domaňskej končí prvá etapa v jeho bádateľských záujmoch označovaná ako „špekulatívno-idealistická“ a začína „naračno-trópická“ [Domaňska 2009: 4–5]. V tomto období White pôsobil na Kalifornskej univerzite. Na rozdiel od Whitových predchádzajúcich prác *Metahistória* vzbudila krátko po vydaní značný ohlas a stala sa symbolom tzv. lingvistického alebo naratívneho obratu v teórii histórie. V spojitosti s ňou medzi najdiskutovanejšie problémy patrilo Whitove chápanie tvorby a štruktúry historickej narácie. V narácii sa zrkadlila historikova voľba jedného zo štvorice povrchových typov *konštrukcie zápletky/sujetu* (romance, tragédie, komédie, irónie), *argumentácie* (formistickej, mechanistickej, organickej, kontextuálnej), ktoré implikovali určitý typ ideologickej pozície (kontextuálnej, anarchistickej, radikálnej, liberálnej) [White 2011: 21–29]. Formovanie historikovej predstavy o určitých udalostiach bolo podľa Whita viazané na jeho hlbinnú úroveň vedomia, ktorá mala byť spojená s jedným zo štyroch tróпов (metaforou, metonymiou, synekdochou a iróniou) [White 2011: 52–61].³ Výber povrchových typov Whitovho modelu mohol

² Podľa Hermana Paula predovšetkým Whitov existencionalistický postoj je kľúčový pre pochopenie jeho náhľadu na celý rad problémov spojených s písaním o dejinách [Paul 2011]. Domnievame sa, že Whitova inklinácia k prácam existencionalistov (najmä Jeana-Paula Sarrtra a Alberta Camusa) mohla súvisieť s reflektovaným pragmatickým postojom intelektuála, ktorý využíval reflexiu na hľadanie zodpovedných postojov a následného konania.

³ Paradoxne tento štrukturalistický a „eklektický“ model *štvoritej tetrády* bol v určitom protiklade k Whitovmu humanistickému historizmu, ktorý zdôrazňoval prirodzenosť „neschematizujúcej“ tvorby historikov [Kellner 1980].

byť aplikovateľný na niektoré aspekty naratívnych zobrazení minulosti, pričom do určitej umožňoval vysvetlenie vzniku vzájomne odlišujúcich sa predstáv o dejinnom vývoji.⁴ Samotná aplikácia modelu v *Metahistórii* a prípadné detailnejšie domýšľanie na príkladoch vybraných filozofov a historikov z 19. storočia sa stretlo s vážnymi pochybnosťami.⁵ V porovnaní s pokusmi o použitie topologického modelu bolo pre odbornú komunitu zaujímavejšie Whitovo vyrovnávanie sa s problémom relativity vzťahu medzi minulosťou a historikmi konštruovanými naráciami. White redukoval relevantnosť „priameho“ determinovania významov samotnými faktami a v procese historikového konštruovania narácie otvoril priestor nielen pre tvorivosť historika, ale tiež pre koncipovanie alternatívnych zobrazení minulosti. Zároveň s touto redukciou nastolil problém formulovania kritéria vierohodnosti historických narácií a určovania kľúčového determinanta pre ich akceptáciu v odbornej komunite.

V prácach zo 70. rokov minulého storočia sa neobjavilo jednoznačné riešenie tohto problému. V súbore statí s názvom *Trópy diskurzu* prevažovalo Whitovo konkrétne skúmanie procesu zvýznamňovania dát v historických naráciách v spojitosti s ich literárnou formou. Predpokladom rôzneho zvýznamňovania udalostí prostredníctvom prirodzeného jazyka bola z jeho pohľadu ich „bezforemnosť“; svoju tragickú alebo romantickú formu nadobúdali až z určitého pohľadu historika v jeho historickom príbehu [*White 2010: 110*]. Čitateľ v úvodných statiach *Trópov diskurzu* (napr. *Historický text ako literárny artefakt, Fikcia faktickej reprezentácie, Historicismus, história a figuratívna obrazotvornosť*) sa stretáva s presvedčivými príkladmi, ktoré ilustrujú potrebu historikového vhodného používania figuratívnych výrazov. Tieto výrazy podľa neho recipientovi umožňujú pochopiť množstvo určitým spôsobom usporiadaných dát a tým aj „neznámy“ kontext diania v minulosti. Samotné historické texty tak považoval „za verbálni artefakty, jejichž obsah je stejnou měrou plodem imaginace, jako je objeveným faktem a jejich forma má bližše k literatuře než k vědě“ [*White 2010: 106*]. Zdranením úlohy recepcie pri prijímaní historických narácií White prirodzene oslabil vnímanie vývoja histórie ako autonómnej vedy.

Problematike naratívneho zobrazenia historickej reality sa White podrobnejšie venoval v statiach z 80. a 90 rokov minulého storočia, ktoré boli neskôr publikované pod názvom *Obsah formy* [1987] a *Figurálny realizmus* [1999]. Ewa Domańska tieto Whitove práce spájala so „zobrazovacou alebo diskurzívnou fázou“ v jeho názorovom vývoji [*Domańska 2007: 5*]. V tomto období až do roku 1996 pôsobil ako profesor študijného programu Historického vedomia na Kalifornskej Univerzite v Santa Cruz. Podobne ako v predchádzajúcich dielach aj v týchto statiach upozorňoval na význam figuratívnych výrazov a naratívnej formy pri historikovom konštruovaní narácií, pričom významnejšiu úlohu začal pripisovať ideológiám. Tento posun výstižne ilustrovalo jeho tvrdenie, že moderné ideológie „udeľujú význam histórii, čo spôsobuje, že jej evidentný zmätkos sa stáva napokon zrozumiteľným pre rozum, pochopenie alebo estetickú senzitivitu [...] v rozsahu, v akom to uskutočňujú, tieto ideológie zbavujú históriu istého druhu bezvýznamnosti, a tak samotné

⁴ Je dosť prekvapujúce, že možnosti aplikácie Whitovho modelu *štvoritej tetrády* preskúmal Donald Ostrovsky v stati *Metateoretická analýza: Hayden White a štyri narácie z „ruskej“ histórie až v roku 1990*. Na limity tohto modelu poukázal aj Kevin Platt v stati *Historia a despotizmus, alebo Hayden White vs. Ivan Hrozný a Peter Velký* [1999].

⁵ Bližšie k recepcii *Metahistórie* [Šuch 2010: 54–69].

môžu podnecovať žijúce ľudské bytosti a ich deti k utváraní odlišného spôsobu života, čo znamená, určovať ich životom význam, za ktorý oni budú plne zodpovední“ [White 1987: 72]. Ak Whitove úvahy nad rôznymi aspektmi formotvorných činiteľov naratívnej podoby minulosti boli spočiatku vnímané ako „len zvláštne“ teoretické úvahy, tak koncom 80. rokov minulého storočia vzbudzovali kritické reakcie.⁶

Pre Whitove konštruktivistické chápanie významu literárnej dimenzie naratívneho približovania udalostí bol výzvou osobitý (modernistický) typ udalostí, akým bol napr. holo-kaust. Pri zamýšľaní sa nad výberom vhodného spôsobu jeho zobrazovania zdôrazňoval nevyhnutnosť historikového používania figuratívnych výrazov a tým aj prítomnosť určitej estetizácie minulosti v sprostredkujúcich historických naráciách. White navrhol autorom hľadať „priateľný“ spôsob jazykového spodobenía modernistických udalostí a zvoliť si modernistický štýl, tzv. intransitívne písanie, ktoré malo spodobovať predmet v strednom rode (middle voice) [White 2009: 165–169].

V poslednej publikácii s názvom *Praktická minulosť* [2014] Whitove úvahy nadväzovali na Michaela Oakshotta a jeho rozlišovanie medzi historickou minulosťou a praktickou minulosťou [White 2014: 8–9]. *Historická minulosť* predstavovala pre Whita vysoko selektívnu formu, ktorá sa výrazne začala rozvíjať s formovaním histórie ako „nezaujatej“ a hodnotovo neutrálnej vedeckej disciplíny od 19. storočia. Na rozdiel od tohto (ideálneho) typu bola *praktická minulosť* viazaná na hodnoty, ktoré napomáhali riešiť nielen každodenné rozhodovanie, ale aj krízové situácie v živote spoločnosti [White 2014: 15]. Dôležitým médiom praktickej histórie bol pre Whita moderný román, ktorý so sebou vždy prinášal východiská určitej špekulatívnej filozofie dejín. Tento fakt podľa neho znamená pretrvávajúcu aktuálnosť filozofie dejín aj pre postmodernú spoločnosť. Podobne ako pri iných prácach, aj tento krátky súbor statí sprevádzali kritické i oceňujúce reakcie.⁷

Whitovými prácami sa vinie skúmanie spôsobov spracovávanía faktov do ucelenejších naratívnych celkov. V kontraste s tradičnou predstavou faktov (dát), z ktorých takmer „jednoznačne“ historik generuje jednu (správnu) podobu minulosti, White priorizoval kritické nahliadanie na proces vytvárania naratívneho celku. V tomto procese poukazoval na konštrukčný (figuratívny) spôsob jazykového približenia minulosti, ktorý nemohol byť považovaný za model korešpondujúci s historickou realitou. Používanie bežného jazyka a tým aj používanie figuratívnych výrazov v historických textoch viedlo Whita k zdôrazneniu významu literárnej dimenzie historických narácií. Možnosť rôzneho naratívneho približenia diania zvýraznila kreatívnu úlohu historikovej predstavivosti a vplyv determinantov participujúcich na konštruovaní obrazu minulosti. Vzhľadom na meniace sa dejinné vízie spoločnosti a vypracovávanie odlišných predstáv o historickej realite v komunite historikov White akceptoval neustálu prítomnosť vzájomne rozdielnych naratívnych

⁶ Azda s najostrejšou kritikou Whita vystúpil Carlo Ginsburg, ktorý dával Whitove názory chápal v spojitosti nielen s ideami Croceho, ale aj s Gentileho extrémnym subjektivismom (implikujúcim myšlienku, že historiografia vytvára svoj vlastný predmet – históriu). Podľa neho bol neudržateľný Whitov predpoklad, že relativizmus a skepticizmus môže poskytnúť epistemologické a morálne základy pre toleranciu, keďže „morálne a teoretické rozdiely nie sú ním v podstate viazané na pravdu, a preto nie je čo tolerovať“ [Ginsburg 1992: 93–94]. Ginsburg zostal s týmto kritickým náhľadom na Whitove práce osamotený.

⁷ Príkladom kritického postoja k Whitovej knihe *Praktická minulosť* je stať Chrisa Lorenza *Tango na tri. História medzi historickou a praktickou minulosťou* [Lorenz 2014]. Na rozdiel od neho Alun Munslow zaujal v recenzii na *Praktickú minulosť* podstatne pozitívnejší postoj [2015].

priblížení minulosti. Vzájomnú koexistenciu viacerých podôb minulosti vnímal ako výzvu na ich kritické skúmanie. Pre mnohých teoretikov v 80. a 90. rokoch minulého storočia Whitove relativistické chápanie historických narácií, ktoré kládlo dôraz na význam jazyka a zdôvodňovalo ich pluralitu, prirodzene korešpondovalo s ideami postmodernity. Whitove práce sa tak pre jej stúpcov ako aj kritikov stávali alternatívnou teóriou voči tradičnému chápaniu histórie. Túto skutočnosť vystihuje názov doslovu k *Metahistórii* od Petra Čorneje: „White nezměnil dějiny, ale pohled na ně“ [Čornej 2011: 575].

I keď Whitove esejistické práce problematizovali tradičné chápanie histórie, tak nepodávali systematicky precizované „konkurenčné“ chápanie. White reagoval na diskusie humanitných vedcov, pričom neustále „prepracovával“ (upravoval) svoje chápanie histórie. Zároveň sa s tým čoraz viac znejasňovala jeho názorová pozícia v konštruktivistickom názorovom spektre. Pre orientáciu v intelektuálnom vývoji a zdrojoch Whitových názorových posunov sú veľmi nápomocné práce najvplyvnejších znalcov Whitových textov, ktorými sú Herman Paul a Ewa Domańska. Pre niektorých čitateľov môžu byť ich interpretácie až veľmi ústretové, alebo naopak príliš kritické.

Začiatkom 90. rokoch minulého storočia mohli byť českí a slovenskí čitatelia informovaní o Whitových dielach prostredníctvom kritických reakcií k nim (napr. u Jaroslava Marka). Prvým preloženým textom bola Whitova stať *Historicismus, historie a figuratívna obraznosť* v *Reflexii* v roku 1996, v ktorej sa zároveň publikovala aj ostrá kritika *Metahistórie* od Herty Nagl-Docekalovej. Na Slovensku bola prvým prekladom Whitova práca *Fikcia faktickej reprezentácie*, publikovaná v roku 1998 v *Slovenskej literatúre*. Podstatne väčší záujem o Whitove myšlienky sa prejavil začiatkom 21. storočia, kedy sa čoraz viac bádateľov malo možnosť zoznámiť s Whitovými prácami. Tomáš Horváth zdôvodňoval svoju kritiku „jednej pravdivej“ literárnej histórie v knihe *Rétorika histórie* [2002] s odvolávaním sa na Whitove tropologické chápanie histórie. Podobne sa Milan Řepa vo svojej knihe *Poetika českého dějepiscství* [2006] prihlásil k podnetnosti Whitovej tropológie pre svoju analýzu predstavovania dejín v prácach českých historikov (F. Palackého, J. Pekaře, J. Šustu, O. Odložilíka). Na niektoré Whitove myšlienky sa odvolával vo svojej knihe *Dějiny a vyprávění* [2011] Kamil Činátl. Podobne ako kniha Milana Řepy, tak aj kniha Kamila Činátla podnietila polemickú reakciu v jej recenzii. Whitovými myšlienkami bola inšpirovaná neskôr aj stať Martina Vašša *Možné aplikácie naratívneho konštruktivismu Haydena Whita pri historiografickej analýze vybraných diel* [Vašš 2015: 193–208]. Na problém Whitovej koncepcie pri „teste holokaustom“ upozornil Lubomír Doležel [2008].

Whitove chápanie histórie bolo komplexnejšie priblížené Karлом Šimom v spojitosti s tzv. lingvistickým obratom v histórii v zborníku Lucie Storchovej a Jana Horského *Paralely, průsečíky, mimobežky* [2009]. Podobne ako Karel Šíma pripustil aj Jan Horský opodstatnenosť Whitovho kritického postoja k nevyhnutne ideologickému nasycovaniu historických textov vo svojej knihe *Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním* [2009]. Vzhľadom na silný kultúrny vplyv nemeckej historickej tradície na našom území, ktorá Whitove práce vníma skôr ako zvláštnosť, aj medzi českými a slovenskými historikmi je možné očakávať, že jeho relativistické chápanie histórie bude prijímané skôr polemicky. Významným prínosom pre zaujatie erudovaného postoja humanitných vedcov k Whitovým myšlienkam bolo vydanie prekladov publikácií *Tropika diskursu* [2010] a *Metahistórie* [2011]. K vybraným aspektom Whitových prác bol na Slovensku vydaný zborník prác s názvom *Mnohotvárnosť Haydena Whita* [2013].

Napriek tomu, že White nikdy neprednášal v Čechách a na Slovensku (narozdiel od Poľska a Maďarska), tak jeho práce vzbudzovali pozornosť u viacerých bádateľov. Domnievame sa, že napriek jeho skonu v marci minulého roka bude pretrvávajúť aktuálnosť jeho prác. Potreba prispôsobenia sa novým historickým podmienkam bude vyžadovať nové pohľady a spracovanie značného množstva faktografického materiálu. Podobne ako White budeme hľadať spôsoby vhodného približovania diania minulosti pre súčasníkov, ktoré by zohľadňovali aj ich etické aspekty. Pri vyrovnávaní sa s trvalo prebiehajúcim procesom „prepísovania histórie“ sa môžeme vyhnúť „slepým uličkám“ a pracovať na úprave ciest, ktorými už prešiel Hayden White.

Literatúra

- Coates, Willson – White, Hayden – Schapiro, Jacob S. [1966]. *The Emergence of Liberal Humanism. Intellectual History of Western Europe I*. New York: McGraw-Hill.
- Coates, Willson – White, Hayden [1970]. *The Ordeal of Liberal Humanism. Intellectual History of Western Europe II*. New York: McGraw-Hill.
- Činát, Kamil [2011]. *Dějiny a vyprávění*. Praha: Argo.
- Čornej, Petr [2011]. White nezměnil dějiny, ale pohled na ně. In: White, Hayden. *Metahistorie*. Brno: Host, s. 575–600.
- Doležel, Lubomír [2008]. *Fikce a historie v období postmoderny*. Praha: Academia.
- Domaňská, Ewa [2009]. Intelektuální biografie Haydena Whitea. Úvod do problematiky. *Forum Historiae* 3 (2). Dostupné z: http://www.forumhistoriae.sk/FH2_2009/texty_2_2009/domanska.pdf. 1–20.
- Ginsburg, Carlo [1992]. Narrativity and Historical Representation. In: Friedlander, Saul (ed.). *Probing the Limits of Representation*. Cambridge: Harvard University Press, s. 82–96.
- Horský, Jan [2009]. Dějepisectví mezi vědou a vyprávěním. Praha: Argo.
- Horváth, Tomáš [2002]. *Rétorika histórie*. Bratislava: Veda.
- Kellner, Hans [1980]. Bedrock of Order: Hayden White. *History and Theory* 16 (4): 1–29.
- Lorenz, Chris [2014]. It takes three to tango. History between the „historical“ and the „practical“ past. *Storia della Storiografia* 65 (1): 29–46.
- Munslow, Alun [2015]. Review. *Rethinking history* 19 (4): 694–702.
- Nagl-Docekal, Herta [1996]. Lze založit filosofii dějin tropologicky? *Reflexe* 16: 7(1–12).
- Ostrowski, Donald [1990]. A Metatheoretical Analysis: Hayden White and Four Narratives of „Russian“ History. *Clio* 19 (3): 215–235.
- Paul, Hermann [2011]. *Hayden White: The Historical Imagination*. Cambridge: Polity Press.
- Platt, Kevin [1999]. History and Despotism, or Hayden White vs Ivan the Terrible and Peter the Great. *Rethinking history* 3 (3): 247–269.
- Řepa, Milan [2006]. *Poetika českého dějepisectví*. Brno: Host.
- Šíma, Karel [2009]. Velké vyprávění o lingvistickém obratu v teorii dějin a malý příběh české historiografie. In: Storchová, Lucie – Horský, Jan. *Paralely, průsečíky, mimobežky*. Praha: Albis International, s. 67–94.
- Šuch, Juraj [2010]. *Naratívny konštruktivizmus Haydena Whitea a Franka Ankersmita*. Ostrava: Ostravská univerzita.
- Vašš, Martin [2015]. Možné aplikácie naratívneho konštruktivismu Haydena Whitea pri historiografickej analýze vybraných diel. *Historica Olomucensia* 48: 193–208.
- White, Hayden [1987]. The Politics of Historical Interpretation: Discipline and De-Sublimation. In: *The Content of the Form*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, s. 58–82.
- White, Hayden [1999]. *Figural Realism: Studies in the Mimesis Effect*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- White, Hayden [2009]. Historický subjekt a problém pravdy v historickej reprezentácii. In: *Kapitoly zo súčasnej filozofie dejín*. Bratislava: Chronos, s. 54–170.
- White, Hayden [2010]. *Tropika diskursu: Kulturně kritické eseje*. Praha: Karolinum.

White, Hayden [2011]. *Metahistorie*. Brno: Host.

White, Hayden [2014]. *The Practical Past*. Evanston: Northwestern University Press.

Zeleňák, Eugen (ed.) [2013]. *Mnohotvárnosť Haydena Whita*. Bratislava: Chronos.

Juraj Šuch (*1969) absolvoval vysokoškolské štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa v Prešove. Od roku 1997 pôsobí na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Béla v Banskej Bystrici. Vo svojom výskume sa zameriava na problémy filozofie dejín, predovšetkým na naratívnu filozofiu histórie Haydena Whita a Franka Ankersmita.